

JUTRANJE NOVOSTI

NARODNO RADIKALNI DNEVNIK

Večja vsak dan jutraj, izvenli ponedeljke.
Mesečna naročnina:
v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, inozemstvo Din 20.—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/L — Telefon št. 213
Brzojavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.
Upravništvo: Marjlin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Ogiasi po tarifu. Sprejemajo se le do 15. ure.
Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem č.k. uradu št. 13.238.

Koncentracija.

Ko je prevzel 16. decembra kabinet g. Pašića državno upravo v svoje roke, si je postavil za cilj: da izvede volitve 18. marca v popolni svobodi. Tako se je tudi izvršilo. V zahvalo za to svobodo so se protidržavni elementi številčno okrepili. To je vlada g. Pašića predvidevala že 16. decembra in 19. marca ni bil niti eden radikalni državnik in politik iznenaden, ko je zvedel, da je dobil Radić 70 mandatov, Korošec 22 in dr. Spaho 18. Toda volitve so imele še drug cilj, ki je bil tudi dosežen. Demokrati, posebno oni, ki so za današnji položaj najbolj krivi in so bili zbrani okoli g. Ljube Davidovića, so doživeli popoln poraz. V prejšnjem parlamentu jih je bilo 70, med tem ko jih je danes samo 10. Vsi ostali so za politiko Sv. Pribičevića. Razen tega ne obstoji več niti komunistična, niti takozvana jugoslovenska republikanska stranka.

Vlada g. Pašića bi morala sedaj rešiti velik problem, takozvano »hrvatsko vprašanje«, ki ga je iznesel g. Radić. Seveda to vprašanje ne obstoja, ker 70 mandatov radićevske stranke ne zadostuje, da predstavlja Radić hrvatski narod. Končno pa je ugotovljeno izvršeno in je absolutno nemogoče misliti na kako posebno Veliko Hrvatsko, še manj pa na amputacijo. Toda radi inozemstva in radi politike, ki se bo vodila kot posledica dosedanjih dogodkov, se je vlada g. Pašića odločila, da potom NRS sliši in vidi želje g. Radića in njegovih poslancev.

Dva delegata NRS gg. Marko Gjurić in dr. Vojislav Janjić sta bila v Zagrebu in sta se sestala z Radićem in njegovimi pristaši. NRS kot najmočnejša parlamentarna skupina je izmenjala svoje misli z drugo parlamentarno skupino (česarvno ni v parlamentu). To niso bili dogovori niti pogodbe, ampak samo informativni razgovori glede zadržanja te druge parlamentarne skupine (ako bi prišla v parlament). Po povratku radikalnih delegatov v Beograd, je postala situacija jasna, tako za radikale, kakor tudi za ostale parlamentarne skupine. Pravimo jasna, ker bo bodoča vlada široko koncentracijska in državotvorna. Ta vlada bo vlada »Narodne Odbrane«. Sestanki šefov parlamentarnih skupin s predstavniki NRS in vlade nam nudijo dovoljno garancijo, da se bo sestava nove vlade hitro in popolno rešila, to čimprej, ker so danes vsi politični krogi uverjeni, da je vsako sodelovanje z Radićem absolutno nemogoče na način, ki ga zahteva parlamentarizem. Glasom poslednjih vesti iz Beograda se pojavlja kolebanje tudi pri večeršnjih Radićevih zaveznikih g. Korošcu in dr. Spahu in je torej popolnoma mogoče, da boste tudi ti dve skupini pozvani k sodelovanju.

Kakor je razvidno so dogodki poslednjih dni povzročili nagel preobrat v notranje - politični situaciji.

Priznanje ministru dr. Zupančiču.

Beograd, 18. aprila. (P) Vaš dopisnik doznava, da bo vlada postavila ministra dr. Zupančiča za poslanika v inozemstvu. Za sedaj ste prazni dve poslaniški mesti: na belgijskem dvoru in pri Vatikanu.

NOVI NAPADI ODMETNIŠKIH TOLP.

Beograd, 18. aprila. (Z) Iz Kosova in Metohije prihajajo vesti, da so se zadnje dni zopet začele pojavljati odmetniške tolpe, ki plenijo in morijo prebivalce. Odmetniki se pojavljajo posebno med Ohridom in Strumico.

GRKI PREGANJAJO BOLGARE.

Sofija, 18. aprila. (K) Bolgarske območne oblasti poročajo o dospelju novih skupin beguncev iz zapadne Tracije, ki beže pred grškim zasledovanjem in zapuščajo svoje domove brez vseh sredstev. Po poročilih iz uradnih virov je bilo prebivalstvo bolgarskih vasi v okoliših Dedeagača deportirano na grške otoke. Moški, ženske in otroci dobe vsak dan le 150 gramov kruha, kar je ves njihov živež.

Zahtevajte v vseh javnih lokalih JUTRANJE NOVOSTI

Koncentracijska vlada na vidiku.

Možnost sporazuma z demokrati.

G. PAŠIĆ PRI KRALJU.

Beograd, 18. aprila. (B) Ni. Vel. kralj je pozval danes dop. ob 11. k sebi predsednika vlade g. Pašića. Audijenca je trajala četrto ure.

Beograd, 18. aprila. (B) Po povratku g. Pašića z dvora se je vršila v njegovem kabinetu daljša konferenca med njim in člani vlade. G. Pašić je poročal o svojem sprejemu na dvoru in o svojem stališču glede rešitve krize. Popoldne se je sestel ministrski svet k sebi, ki je trajala do 20. in pol.

KONFERENCA MINISTROV.

Beograd, 18. aprila. (B) Sročil od pol 6. do 7. se je vršila konferenca ministrov v predsedništvu vlade. Ministri so pod predsedstvom g. Pašića razpravljali o vseh kombinacijah za sestavo bodoče vlade. Zlasti se je razpravljalo o zadržanju demokratov in o možnosti sporazuma z njimi.

Beograd, 18. aprila. (B) »Vreme« doznava, da ne bi bila izključena poslovna vlada z demokrati, toda demokrati zahtevajo volilno koalicijsko vlado, naka pa sedanja vlada, oziroma narodni radikali ne bodo nikdar pristali.

Beograd, 18. aprila. (Z) Danes ob 9.30 popoldne je prišel v ministrsko predsedništvo predsednik vlade Nikola Pašić, ki je četrto ure kasneje sprejel ministra ver Ljubo Jovanovića in je imel z njim eno uro trajajoč razgovor o političnem položaju. Nato je sprejel poedine ministre. Ko je hotel ministrski predsednik ob 12.30 oditi domov, je prišel k njemu minister dvora Janković, s katerim se je razgovarjal okoli četrto ure.

SEJA DEMOKRATSKEGA KLUBA.

Beograd, 18. aprila. (B) Danes dopoldne ob 9. in četrto se je sestel demokratski klub k sebi, na kateri je razpravljali o politični situaciji in vladni krizi. Gg. Lukinić in Davidović sta poročala o utisih, ki sta jih dobila v razgovorih s krono. Nato je bila živahna diskusija, ki je trajala do pol 1. ure. Na tej seji sta se pojavili dve stališči o vprašanju koalicije z radikali. Pristaši Ljube Davidovića so odločno nastopili proti takemu načrtu, dočim so se pristaši Pribičevića zavzemali za to idejo. Seja se je popoldne nadaljevala.

DEMOKRATSKI KANDIDATI.

Beograd, 18. aprila. (B) V demokratskih parlamentarnih krogih že delajo kombinacije o članih, ki naj bi bili delegirani v vlado. Za sedaj je znano pozitivno, da so kandidati gg. Pribičević, Timotijević, Kumandul, Srdjan, Budisavljević in dr. Slavko Šećerov (Davidovičev).

KOROŠEC IN SPAHO MOLČITA.

Beograd, 18. aprila. (Z) Dr. Korošec in dr. Spaho sta bila danes zelo rezervirana. Rekla sta, da ne moreta podati nikakih izjav, dokler ne bosta poklicana na dvor, da povesta kroni svoje mnenje o položaju. Ta poziv sta pričakovala za danes. Tudi poslanci obeh skupin, slovenske ljudske stranke in jugoslovenske muslimanske organizacije molče, vendar se je moglo doznati, da bodo najbrže zapustili parlament, ako pride do radikalno-demokratske koalicije.

Mussolini in ljudska stranka.

ZADRŽANJE ZEMLJORADNIKOV.

Beograd, 18. aprila. (Z) Dne 23. t. m. je sklican glavni odbor zemljoradniške stranke. Na tej seji bo razpravljalo o komuničju v katerem bo pojasnil svoje stališče in zadržanje glede sedanjega političnega položaja, posebno kar se tiče Radića. Komuničje ne bo objavljen pred nedeljo.

Trgovinska pogodba med Italijo in Avstrijo.

Rim, 18. aprila. (T) Končna pogajanja za sklep trgovinske pogodbe z Avstrijo se bližajo pozitivnemu uspehu. Obe delegaciji sta se zedinili v glavnih točkah. Pričakuje se samo še končna odobritev italijanske in avstrijske vlade.

»AVSTRIJSKI UPRAVITELJ« PRI MUSSOLINIJU.

Rim, 18. aprila. (K) Generalni komisar dr. Zimmerman je bil danes spre-

SLABO PROROKOVANJE.

Beograd, 18. aprila. (Z) »Novosti« pišejo: Imeli smo sicer že več parlamentarnih kriz, toda našel se je vedno izhod. Koalicija med radikali in demokrati, kakršna je sicer bila, je vedno omogočila delovanje prejšnje narodne skupščine, v kateri je bilo 60 mandatov komunistov razveljavljenih in so manjkali Radićevi poslanci. Ali položaj novega parlamenta v naši državi je veliko bolj nepovoljen. O koaliciji med demokrati in radikali se najbrže ne more govoriti. Tudi ako bi obe stranki pristali na koalicijo v načelu, bi se vendar težko sporazumeli o razdelitvi moči. Radikali stoji namreč na stališču, da se portfelji razdelijo po številu poslancev vsake stranke, dočim ne odnehajo demokrati, posebno pa skupina Sv. Pribičevića od zahteva, da morajo dobiti sedem ministrov, med katerimi naj bi jim pripadel resort za notranje zadeve in pa za finance. O kaki kombinaciji z dr. Korošcem in dr. Spahom tudi ne more biti govora. Homogena radikalna vlada, ki bi imela na razpolago približno 130 poslancev v narodni skupščini, bi mogla sedaj delovati, toda njeno delovanje bi bilo odvisno od volje g. Radića, ki bi jo lahko vsak hip strmoglavil, ako pošlje svojo delegacijo v parlament. Iz vsega tega se vidi, da bo kriza zelo težka in najbrže tudi dolga in da nova narodna skupščina najbrže ne bo imela dolgega življenja.

SCOTUS VIATOR O RADIĆU.

Beograd, 18. aprila. (Z) Znan angleški publicist in prijatelj našega naroda Seaton Watson, ki se mudi sedaj v Zagrebu, je skušal izvedeti vzroke spora med Zagrebom in Beogradom. Govoril je trikrat z Radićem, iz teh porazgovorov je dobil Watson povoljen utis. Dejal je, da more Radićev govor na nedeljski skupščini hrvatske republikanske seljačke stranke škodovati dobremu začetku pregovorov med Zagrebom in Beogradom. Seaton Watson misli, da ne smemo vzeti tega govora popolnoma resno, ker se Radić in tudi drugi politiki mnogokrat spozabi in ga zanese beseda. Angleški publicist je rekel, da je podlaga, sklenjena med Radićem in radikali v Zagrebu prav dobra za pregovore. Tudi on uvideva potrebo sporazuma in meni, da je mogoče in da ga želi tudi Radić sam. Stpjan Radić in Hrvatje so še nezaupljivi. Izkušnje z dosedanjim režimom na Hrvatskem so jih napravile še bolj nezaupljive. Radić vidi, da mora ostati edinstvo države in da drugače ne more biti. Tudi on ve, da bi naša država mnogo izgubila v inozemstvu, ako bi se razmerje med Zagrebom in Beogradom tako postrilo, da bi dovedlo do razkola.

RADIĆEV IZVIDNIK V BEOGRADU.

Beograd, 18. aprila. (B) Semkaj je dospel dr. Dežman, eden najbližjih pristašev Stjepana Radića, ki je izjavil, da je njegov prihod zasebnega značaja, vendar pa je skoraj gotovo, da je prišel v posebni politični misli. Sestal se je z nekaterimi politiki v svrhu sondiranja terena za obnovitev razgovorov.

Beograd, 18. aprila. (B) Pokrajinski namestnik za Hrvatsko in Slavonijo g. Cimić je izrazil svoje mišljenje po zadnjem Radićevem govoru takole: Radić je s svojimi izpadi na zagrebškem zborovanju porušil vse mostove za sporazum. G. Cimić je prepričan, da se je s strani Beograda storilo vse, kar bi moglo dovesti do sporazuma.

DR. TRUMBIĆ V ZAGREBU.

Split, 18. aprila. (Z) Danes je odpotoval v Zagreb dr. Ante Trumbić. Mišl se tukaj, da je njegovo potovanje v zvezi z današnjim političnim položajem.

Jed od ministrskega predsednika Mussolinija, ki ga je najljubezniveje pozdravil. Ministrski predsednik je pokazal mnogo interesa na položaju Avstrije in dobro poznanje avstrijskih razmer.

KONEC RUDARSKÉ STAVKE V AVSTRIJI.

Gradeec, 18. aprila. (K) Današnje zborovanje obratnih svetov srednještarskih rudarjev je dovedlo do sporazuma, tako, da se bo v vseh rudnikih delo v petek zopet pričelo, razen v rudniku Steleregga. Pogajanja glede Steiergga se nadaljujejo.

Posledice Radićevoga hujskanja.

KMETJE NAPADLI OROŽNIKE. — TRIJE MRTVI, DESET RANJENIH.

Zagreb, 18. aprila. (Z) V ponedeljek dne 16. t. m. je prišla iz Donje Stubice v selo Sagudovac orožniška patrula, ki je zasledovala nekaj vojaških beguncev. Ko so kmetje to zvedeli, so se začeli zbirati okoli orožnikov in so jih končno, približno 50 ljudi, napadli. Orožniki so se nato umaknili, ker so se hoteli izogniti spopadu. Kmetje pa niso odnehal in so vedno močneje pritiskali nanje, tako da so se morali orožniki končno poslužiti silobrana in so oddali nekaj streliv na množico. Trije seljaki so bili ustreljeni, deset pa jih je bilo ranjenih. Kmetje pa kljub temu niso hoteli odnehati, nakar so se orožniki umaknili na svojo postajo v Donjo Stubico. Iz Zagreba je bilo odposlano ojačenje v Donjo Stubico. Oblastva so uvedla preiskavo. Mir se je medtem zopet povrnil.

Zagreb, 18. aprila. (Z) Napad kmetov na orožnike iz Donje Stubice je posledica Radićevih hujskarij na nedeljski njegovi skupščini. Priprosti kmetje so njegove besede vzeli za popolnoma resne, ko jim je rekel: »Nikoli več ne bo kraljevske vlade v Zagrebu! Tej kraljevski vladi ne bomo dali vojakov in vojske kralju, ki ga nismo izvolili!« (Citat iz Radićevoga »Slobodnega Doma« z 18. t. m.) Da taka hujskarija ne more roditi dobrega sadu, je naravno, in posledica Radićeve demagogije in izživajočega govora na nerazodno mase je bil napad na oroženo silo v Sagudovcu. Dogodilo se je to komaj en dan po Radićevem shodu v Zagrebu. On pa si sedaj umiva roke in valj kričo na druge.

Pred lausansko konferenco.

RUSIJA NI BILA POVABLJENA.

Pariz, 18. aprila. (D) V diplomatskih krogih menijo, da čaka lausansko konferenco dolgotrajno in težavno delo. To sklepajo iz spremenjene parlamentarne situacije v Angori.

Pariz, 18. aprila. (D) Iz Londona poročajo, da je Mac Neill izjavil, da Rusija ni bila povabljena k lausanski konferenci.

Pariz, 18. aprila. (D) Vse države,

ki se udeležijo lausanske konference, so uradno obveščene, da smatrajo dan 23. aprila za pričetek konference.

Carigrad, 18. aprila. (K) Izmet paša je v govoru, ki ga je imel 15. t. m. v Smirni, izjavil, da se more Turčija zavzeti samo v plačilo obresti dolga v papirnem denarju, ker bi plačilo v zlatu pri sedanjem kurzu pomenilo več kot tretjino celokupnih dohodkov Turčije.

Mussolini in ljudska stranka.

PRED RAZJASNITVIJO POLOŽAJA.

Rim, 18. aprila. (T) Dodatno k poročilu o sklepu Cavazzonija, Vassalla, Gronchija in Milanija, da si pridružujejo pravico končnoveljavne odločitve, javljajo iz palače Chigi, da so omenjeni člani vlade sicer dali na razpolago svoje portfelje g. Mussoliniju, da pa min. predsednik ni sprejel njihove ostavke z ozirom na konferenco klerikalne stranke, ki se vrši v petek 20. t. m. in katere sklepi bodo morda dajni tako za g. Mussolinija kakor za pristaše ljudske stranke, ki so tvorili

dosedaj Mussolinijev kabinet. V slučaju da bo moral g. Mussolini uvaževati njihovo ostavko, ostanejo njihova mesta v vladi najbrž prazna in se bodo združila z ostalimi ministri v svrhu državnega štedenja.

Rim, 18. marca. (T) Vsa italijanska javnost se napeto zanima za potek vladne krize. Časopisje komentira krizo zelo različno, vendar je opaziti, da je večinoma na strani g. Mussolinija.

Italijanski socialisti proti komunizmu

Milan, 18. aprila. (T) Na zaključnem zborovanju socialističnega kongresa je bila s 53.610 glasovi sprejeta resolucija, v kateri odklanja kongres moskovsko boljševiško internacionalo in spojitev s komunisti. Nasprotna resolucija je dobila le 3693 glasov. V

varstvo stranke so bili izvoljeni: Fabbrì, Momigliano, Pietro Nenni, Nobili, Pirri, Romita, Vella in Vermacchi. Ravnateljstvo lista »Avanti« prevzame nov redakcijski odbor. (Številke oddanih glasov se v drugih poročilih razlikujejo od tu navedenih. Ured.)

Politika sovjetske Rusije.

BOLJŠEVKI IN OSTALI SVET. — NOVA GOSPODARSKA POLITIKA.

Moskva, 18. aprila. (K) Na kongresu ruske komunistične stranke je Zinovjev imel politični referat centralnega komiteja in je med drugim izjavil, da se je v mednarodni politiki Rusija v Genovi in Haagu branila udati se buržoaziji, ki hoče Rusijo podvreči. To pa ni preprečilo, da ne bi Rusija navezala trgovinskih stikov z inozemstvom. V 18 državah ima Rusija zastopstva in v 9 državami se glede teh pogaj. Bazo ruske zunanje politike tvori koordinacija s prebujajočim se Orijentom in z deželami, ki jih tlačijo antantni imperijalizem. Glede na dobre odnose Francije pa je želeli, da bi se zboljšali tudi odnosi z

Anglijo. Tudi zblizanja z Ameriko bi bilo želeli. Glede procesa proti nadškofu Cieplaku in prelatu Budkiewiczu je izjavil Zinovjev, da Rusija ne trpi pritiska od zunaj in da bo postopala tudi proti vohunom v duhovniški obleki. Novo gospodarsko politiko definira Zinovjev kot sistem državnega kapitalizma, ki si je postavil za cilj, zvariti kmečko ljudstvo s proletariatom. Površina sveta, ki je posejan z ozimnim žitom, je narastla za 70 odstotkov. Letošnja žetev mora dati tri in pol milijarde pudov žita. (Glej članek »Nova gospodarska politika Rusije« v rubriki »Gospodarstvo«. Ured.)

Položaj v Orijentu.

London, 18. aprila. (K) Iz Kahira poročajo, da je prejšnji sultan na Islamski svet naslovil proklamacijo, v kateri izjavlja, da se je on sam zoperstavljal udeležbi Turčije na svetovni vojni in v kateri se izjavlja proti ločitvi sultanata in kalifata kakor tudi premissivni glavnega mesta v Angoro. Sultan pravi dalje, da se je, da bi podprl moč kalifata, smatral upravičenim nastopiti proti Kemal paši in se upreti temu, da bi priznal odločitev angorske vlade.

Carigrad, 18. aprila. (K) Več angleških letal je obstreljevalo vasi v okolici Suleimanje. Prebivalstvo beži. Reuterjev urad potrjuje to poročilo in pristavlja, da gre za kaznovanje šejka Mahmuda, ki je s Turki intrigiral proti Mezopotamiji.

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Drama: Ob 3. uri popoldne »Za pravdo in srce«. Dijaška predstava po znanih cenah. Izv.

Opera: »Sevillski brivci«. Red A.
Kino Tivoli: »Velemešni vampirji«.
Kino Ideal: »Marquise d'Or«.
Kino Matica: »Vražje meso«.

V Mariboru:

Narodno gledališče: »Svatba Krečinskega«. Red B. Premiera.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani:

Tekoči teden: lekarna Trnkoci na Mestnem trgu in Ramor pri glavnem kolodvoru.

Alli ste že obnovili naročnino za Jutranje Novosti?

Sporazum z Radićem nemogoč!

Pismo iz Beograda.

17. aprila.

Govor Stjepana Radića na zagrebačkom zboru je vzbudil veliko nezadovoljnost med meščanstvom, kakor tudi v vseh političnih krogih. Ne samo ekstremisti, ki so proti sporazumu z Radićem, se je obrnil proti njemu. »Novosti«, eden izmed najglavnejših zagovornikov Radića, ki prinaša njegov govor, piše sledeče: »Radić je včeraj govoril v imenu cele svoje stranke in nosi radi tega polno odgovornost, tako pred našo, kakor pred inozemsko javnostjo, tako pred zgodovino in pred nedeljivo državo Srbijo, Hrvatov in Slovencev«. Eden izmed uglednih poslancev skupine dr. Spahija je izjavil sotrudičniku »Pravde« sledeče: »Naš pakt z Radićem je samo v toliko realen, v kolikor se nanaša na skupno opozicijsko delo v narodni skupščini, v kateri bi bil tudi g. Radić. Dokler g. Radić ne pride v Beograd, ta pakt ne velja. Poleg tega je izjavil, da je dr. Spahova skupina monarhistična in da se on nikdar ni izjavil za republiko.

»Politika« komentira Radićev govor in mu odgovarja sarkastično: G. Radić pravi, da so bili Hrvati vedno za Nemce in da bodo tudi v bodoče vedno z njimi. Da so bili, to znamo. In tudi če ne bi znali, so to grobovi po Mačvi in Podrinju, da nas na to spominjajo. Tu so umorili ranjence, starce, žen in otrok, tu so posilovali deklet, tu so požari cerkva in domov, tu je vsa ona groza, stud in sramota, katero smo skrivali pred Evropo, da ne bi sramotili bratov pred Evropo, kar bi mi smatrali za našo sramoto. Tu je tudi g. Rejs in njegova knjiga, v kateri so imena zločincev, rodni bratov... Tedaj so znali vsi oni mirovni bratje in še kako so znali, uporabljati puško, kopito in bajonet, tedaj niso bili ti človečanski bratje samo »batinaši«, ampak tudi navadni morilci, lopovi in roparji... Ali mi smo molčali.

Zapiski.

»NOVE SMERNICE ZA NOVO POT«.

»Tabor« razpravlja neprestano in išče »novih smernic za novo pot«. V vsakem članku isti napev: proti klerikalni stranki naj se napravi »napredni blok«. Načrt za osnovo takega bloka je zelo enostaven. Izvrši naj se po etapah. Prva etapa: samostojni kmetje naj se vrnejo k demokratski stranki, iz katere so izšli. Druga etapa: potem bi začeli narodnim socializmom preiskovati jetra in obisti, kar jih je rabinih, bi se sprejelo, druge bi se pa odstopilo pravovernim socialistom. Preje bi pa še vsakega cepili proti klerikalnim bacilom. Tretja etapa: Potem bi se stopilo k Nemcem in reklo: »Willst du nicht mein Bruder sein, so schlage ich dir den Schädel ein.« Četrta etapa: slednjič bi se s posebno vlogo obrnili do različnih socialističnih sekt, ki obstoje v Sloveniji, s prošnjo, da jim odstopijo vsaj časno in proti proviziji vse one elemente, ki so bolj buržujskega obsega in misljenja, da se iz njih organizirajo posebni dobrovoljski odredi za boj proti klerikalizmu. — Samo radikalec ne omenjajo. Radikalec namreč po njihovih pojmi v Sloveniji nima domovinske pravice.

Iz prosvetnega življenja.

Mednarodni kongres zgodovinarjev v Bruslju.

Dne 9. aprila t. l. je bil v prisotnosti belgijskega kralja odprt v. mednarodni kongres zgodovinarjev. Zadnji kongres se je vršil l. 1913. v Londonu. To je bil resnično mednarodni kongres. Na tem kongresu pa so se zbrali samo zgodovinarji iz držav, ki so zastopane v Društvu narodov.

Otvoritveni govor, ki ga je imel Henri Pirennes, eden izmed najzastavljivejših belgijskih zgodovinarjev, je pokazal, da kongres ne mara vzeti politične sedanjosti kot merila za zgodovinsko spoznanje. Pirennes se je z vso odločitvijo zavezal za univerzalno-historično orijentacijo; zahteval je emancipacijo od duha lokalne zgodovine, ki še vse prevladuje v študiju te panoge. Pirennes je označil je pojanje kot znak historične metode.

Podoben misel kakor Pirenne je ponudil L. Halphen v svojem referatu o azijskem izvoru selitve narodov. Zahteval je, da se energično dela za zblizanje med orijentalisti in »okcidentalnimi« zgodovinarji. Z uporabo spisov dveh znamenitih simologov mu je uspelo, obogatiti našo znanost s postankom hunske invazije v deželah zapada. Naglašal je, kako težko je evropskemu zgodovinarju, dobiti stikov s deli orijentalistov. Pretežnost njihovega arheološkega in filološkega interesa otežuje uporabo takih del za univerzalno zgodovino.

Znamenit prispevek k vprašanju češkega nacionalizma je podal I. Novak, ravnatelj praškega arhiva. Pokazal je na primerih iz češke zgodovine, kako je bil češki narod, prozet političnega ideala o rimskem carstvu nemškega naroda, v času, ko so habsburški cesarji izgubili v borbi s papežem, že ves kredit, narav-

ker so bili poleg Nemcev in je šlo to na nemški račun. Zato ni bilo potrebno, da nas g. Radić spominja, da so bili njegovi pristaši vedno za Nemce. Mi znamo to. Toda on pravi, da bodo z Nemci tudi v bodoče. Naj izvoli, dokler je doma, naj izvoli, toda pozneje ne sme obdolžiti nikogar drugega, nego samega sebe.

»Krvnik in žrtev ne moreta biti eno in isto«, je vzkliknil g. Radić. »To ni točno, g. Radić. Glejte, vi ste bili za časa vojne naši krvniki, toda mi ponovno pravimo, da smo eden in zopet pravimo, da smo bratje.

»Ako pošljete vojsko, imamo zato zdravila«, preti g. Radić. Pa če bi hoteli mi to zdravilo videti? Ne razumemo, zakaj ga skriva. Bolje je, da nam ga preje pokaže, da se ne bi zastoj mučili itd.

Današnji »Balkan« je istotako poln ogorčenja proti temu sovražniku hrvatskega in celega našega naroda in v tem ogorčenju poziva Srbe, da bojkotirajo Zagreb in da ne gredo na Zagrebški Zbor (vzorčni semeni). Radi Radićevih besed, da so bili Hrvati od nekdaj za Nemčijo, ga »Balkan« obdoljuje veleizdajstva in pravi: »Te Radićeve besede pomenijo, da so Hrvatje naši sovražniki, da so oni še danes zavezniki centralnih carstev, kar so bili tekom vojne in da je vsaka akcija v Zagrebu kakor nemška akcija v Poruhruju, naperjena proti novemu stanju v Evropi, ki ga je ustvarila zmaga zaveznikov in Srbije.«

Končno se vprašujejo vsi, kot rezuje Radićevih norosti, ki mu niso bile potrebne: Kaj bo sedaj nastopilo? Kako bi se ta človek, ki je velika ovira tudi državi, onemogočil?

Med meščanstvom vlada, kakor sem že prej rekel, veliko nezadovoljstvo in celokupna omladina se organizira z nacionalisti, da prepreči prihod Radića in njegovih poslancev v Beograd, ako bi hoteli priti. Beograd ga ne bo več politikal, s tem mu je že prepovedan prihod!

Glavno je to, da je z Radićem nemogoč vsak sporazum in nihče več ga ne bo iskal.

Peta etapa bi torej bila: vsakega radikala takoj odgonimskim potom poslati na Balkan.

Tako si predstavljajo gospodje od »Tabora«, da bi bilo najpametneje in najkoristneje, da se napravi »napredni blok«. Nas te fantazije malo zanimajo, prvič ker vemo, da so nevestvarljive, drugič, ker ne moremo pristopiti nobenemu »naprednemu« bloku, ki bi na ta način prišel pod streho demokratov.

Karakteristična izjava. Naš knez-škof Jeglič, o katerega veliki jugoslovenski duši in ljubezni do svojega naroda ni dvoma, je v privatnem razgovoru izjavil: »Jaz mislim, da gredo naši močje predaleč, njihovo delovanje ni dobro in pametno.« Velikemu možu se vidi, da gleda trezno in resno in presoja položaj tako, kakršen je v resnici.

Klerikalni znač, ki je ob času volitev in v prvih dneh pljanosti zmage ostro brusil zobe proti državi in edinstvu postaja danes že skrbast. Klečeplazivo pred Radićem je našlo odločen odpor pri desnici vodstva SLS. V stranki je latentna kriza. Lahko je vihrti borbene fraze, ali obljube izvesti je težko.

Pismo iz Poliske.

R. P. Varšava, 16. aprila.

V pogajanjih, ki so jih vodili zastopniki desničarskih strank na eni in Witos za svojo stranko na drugi strani, se je zopet pokazalo, kako upliven faktor hočejo biti poljski veleposelniki v vsem političnem življenju. Že v zadnjem poročilu sem omenil, da je agrarna reforma ono usodno vprašanje, na katerem bolega poljski sejm. Koalicija z Witosovo stranko bi bila morda mogoča, če se v desničarskem taboru ne bi tako občutno uveljavljal upliv veleagrarskih krogov. Witos je zagovornik malega kmeta. V pogajanjih z desničarji, katerim je očitno veiko ležeče na koalicijski »pijasti«, je zahteval, da se za ceno njegovega sodelovanja parcelira letno 400.000 oralov veleposelstniških zemljišč. Desničarske stranke so njegovo ponudbo v načelu sprejele, ali v istem hipu se je zgodilo nekaj, kar je bilo s sigurnostjo pričakovati: poslanci desnice, in sicer ožji pristaši Dubanowiczeve stranke, so smatrali Witosovo zahtevo za pretirano, nakar so stopili v opozicijo proti desničarskim strankam. Tem ljudem so koristile veleposelstniške alfa in omega vsega političnega udejstvovanja. Svojo nevoljo nad paktiranjem med desnicami in pijasti so v soboto, dne 14. t. m. ventilirali na seji centralnega sveta veleposelstnikov. V protestni resoluciji, ki je bila objavljena še istega dne, so izjavili, da pristanejo na parcelacijo 120 tisoč hektarjev zemlje, povdarjajoč, da je to maksimum, ki ga more Poljska doseči.

To nekoliko intransigentno stališče kakih 15 poslancev je — naravno — vzbudilo v desničarskih krogih nekoliko vznemirjenja, ali trenutno se še ne more govoriti o razbitju započetih pogajanj. V političnih krogih se položaj presoja še dovolj optimistično, že radi tega, ker bo do koalicije z Witosom gotovo prišlo. Witos jo je z zavlačevalno taktiko v pogajanjih z desničarji »pomil«: odtujil si je precej sorodne levčarske stranke, tako da so šanse za skupno delovanje teh strank s pijasti spodletale. Ni namreč izključeno, da se odloči za koalicijo z desnicami tudi narodna delavska stranka, vsled česar Witosu ne bo preostal drug izhod, kakor pot v koalicijo. Govori se, da zahteva Witos kar sedem ministrskih portfeljev. Desnica mu jih ponuja samo pet, ostale razen enega, ki bi v vsakem slučaju pripadel narodni delavski stranki — bi si pa pridržala. Zaenkrat kabinetna kriza še ne bo izbruhnila. Toliko je za sedaj gotovo. Če bi prišlo do koalicije, se bo sigurno aktivirala šele sredi meseca majnika. Na vsak način po svečanostih, ki se bodo priredile na čast maršalu Fochu. Takrat se bo general Sikorski predstavil kot šef poljske vlade.

Še nekaj o poljskem državnem deficitu. Poljske finance plovejo do vratu v pasivnosti. Vlada je poslala v zadnjem času par višjih uradnikov finančnega ministrstva v inozemstvo, zlasti v dežele, kjer imajo redne finančne razmere, da proučijo tamošnje finančne sisteme. Čudno je, da Poljaki, ki so dali pokojni Avstro-Ogrski marsikatero dobrega finančnega ministra (n. pr. Bilinskega) ne morejo urediti svojih financ. Val inflacije se na merodajnih mestih nikjer ne ustavlja, in tako se pripravlja že nov zakonski načrt, po katerem bo državna banka zvišala emisijo bankovcev za novih 2500 milijard mark. Zdi se, da je v današnjih razmerah sanacija poljskega finančnega in državnega gospodarstva skoraj nemogoča.

Je posvetilo le malo pozornosti. V ta namen se izdaja počenši z l. 1912 »Revue des Etudes napoleoniennes«. Sedaj je bilo ustanovljeno še »Société des Etudes napoleoniennes«. Driault je apeliral na udeležence kongresa, da se z ustanovitvijo sekcij pomore obema institucijama.

Angličji zgodovinarji so posvetili veliko pozornost zgodovini evropske diplomacije. Odličnjaki, ki so sami sodelovali pri delu pariške konference, so pod vodstvom H. Temperleya izdali v 6 zvezkih »Zgodovino pariške mirovne konference« (History of the Peace Conference of Paris). Z angleške strani je padel pomislek, če morda se ni preuranjeno pisati danes o dogodkih, ki leže šele jedva za nami. Tendence, ki gre za tem, da se že sedaj lotijo zgodovinarji novejših evropskih odločkov, pa je vsekakor zdrava. Ne morda radi tega, ker bi mogel kdo misliti, da doblimo definitivno sodbo, ali rezultat takega prizadevanja je, da se proučevanje zgodovine prilagodi realnemu, današnjemu življenju. Ni tudi izključeno, da bi mogla zgodovina vplivati v smislu objektivne kritike na evropsko javno mnenje.

Referat prof. Websterja v Angliji uspešno proučuje — novejša zgodovina, ki jo vodijo v strugo tradicionalnega proučevanja. Oba zgodovinarja se bavita z dunajskim kongresom in pariško konferenco. Karakteristika obeh konferenc je po angleškem mnenju značilna: Na Dunaju so negirali narodnostno zavest, oklepali so se pa načela ravnostrežnosti med vseletimi. V Parizu pa so vztrajali pri nacionalnem principu, a v ekonomskem vprašanju ni bilo razumevanja. Dunajski kongres ni ukrenil ničesar glede varnosti in bodočih preobratov. Pariška konferenca pa je razumela, da so države medseboj odvisne in da je vsled tega družba dinamična in ne statična. Tako je historična kritika že nadkrilila angleške državnike. Harv. Temperley je razpravljal o problemu mednarodnih alijanc. Primerjal je sveto alijanco

Razdvojenost nemških strank glede reparacij.

Po Rosenbergovem govoru.

Berlin, 17. aprila.

Danes so se nadaljevali govori o Rosenbergovi izjavi g'dede nemško-francoskih odnošajev. Besedo je dobil kot prvi poslanec Gothein (demokrat), ki je v svojem govoru izrazil vladi svoje zaupanje. Govornik je ugotovil, da se reparacijski problem ne more rešiti samo na finančni podlagi. Potreba nemško-francoskega sožitja je danes očitna, da si bi se resnična skupna politika razlikovala od francoske. Nemčija zahteva je zavarovano podlago njenega političnega in gospodarskega življenja, potem ji bo mogoče urediti svojo bilanco in definitivno stabilizirati valuto. Vlada je pripravljena k največjim žrtvam, finančni krogi, industrija in poljedelstvo so pripravljeni, prevzeti jamstvo za plačilo obresti dolga, ki bi se moral najeti. Z isto odločnostjo pa je Nemčija pripravljena vztrajati v pasivni resistenci, in sicer do skrajnih me. Nemčija ne more sprejeti Lloyd Georgeovega predloga, da se Porenje podredi upravi Društva narodov.

V Imnu Bavarske ljudske stranke je govoril posl. Leicht, ki je soglašal z govornikom socialnih demokratov, poslancem Müller - Frankenom. Govornik je zahteval več gibčnosti nemške vlade, naglasil pa je nepotrebnost novih predlogov.

Komunist Stocker je izjavil, da bi mogel rešiti ruhrski problem le delavec. Dementiral je vest, po kateri bi se bili komunistični voditelji pogajali s francoskimi generali. Komunisti v zasednem ozemlju ostanejo nasprotniki

Pariško časopisje o Poincarejevem govoru.

Pariški listi so posvetili govoru francoskega ministrskega predsednika Poincarrea v Dunkerqueu zelo obširne in simpatične komentarje. Nekateri listi iz protivladnega tabora so se omejili zgolj na pomisleke.

»Gaulois« piše: Poincarejev govor je bil jasen, odkrit in precizen. Posrečilo se mu je vse dvomnosti in nesporazumenja, ki so zatemnjevala politiko in diplomacijo že celih osem dni, to se pravi po londonskem potovanju g. Loucherja, — kratkoma lo preprosti.

»Republique Française« zatrjuje, da je Poincare manifestiral s svojim govorom francosko demokracijo in njeno neupogljivostjo.

»Figaro« pravi: Poincare je zopet nekaj razčistil. Citanje njegovega govora bo najbolj pomirilo one, ki so bili silno razburjeni. Občutiti je akcent moža, ki si je pravice svoje države v svesti in ki se opira na moč svoje armade, na zaveznike in na svoje uspehe. Ali bo Nemčija to hotela razumeti?

»Ere Nouvelle« izjavlja: Če operacija ni prinesla pričakovanih rezultatov, — kdo je kriv? In če hoče g. Poincare diskreditirati

»NEZAVISNA MAKEDONIJA« — PRAVI JUGOSLOVENSKEGA LIST.

»Slovenec« citira list »Nezavisna Makedonija« in pravi, da ta list zastopa »pravo jugoslovensko idejo. Ta list je namreč organ onih komitejev, ki so nedavno ponoči napadli in poklali celo prebivalstvo mirne makedonske vasi Kavadari. To so isti ljudje, ki so med vojno po Srbiji počenjali stvari, ki presegajo najhujše turške grozovitosti nekdanjih časov. Toda »Slovenec« jih hvaleh, zanj so to pristni Jugoslovenci, ker koljejo Srbe in hočejo uničiti Srbijo. Ce-

francoskega militarizma. Socialistom je govornik očital slabost; naglasil je, da se mora odpor v zasednem ozemlju opostriiti.

Silno zanimanje je vzbudil poslanec Nemške ljudske stranke, poslanec Stresemann. Spričo njegovih dobrih odnošajev na Wilhelmstrasse se je smatral njegov govor kot oficijozen komentar k Rosenbergovi izjavi. Stresemann je izjavil, da je Nemčija pripravljena izpolniti svoje obveznosti, toda ona hoče garancijo, da ji ostanejo meje in suverenost nedotaknjene.

H koncu sta govorila še Hanoveranec Alpers in pristaš skrajne desnice, Graefe, ki je povdaril, da Nemčija ne more plačati 30 milijard zlatih mark. Nato je bila seja zaključena.

Govor ministra Rosenberga je vzela meščansko časopisje vseh struj z zadovoljstvom na znanje. Desničarski listi so pričakovali več ostrega povdarka napram Franciji. Zmerni organi hvalejo njegov miren govor in izjavo, da je Nemčija pripravljena se pogajati.

V političnih krogih prevladuje mnenje, da je govor privedel vso situacijo na mrtvo točko. Socialisti naglašajo v svojem časopisju, da primanjkujejo v govoru ministra Rosenberga — konkretni predlogi. V splošnem se misli, da je francosko stališče, kakor ga je gosp. Poincaré tolmačil v Dunkerqueu, še preveč oddaljeno, da bi se moglo upati na skorajšnji pogajanj. Komunikacije socialistov izpodbija trditve ministra Rosenberga, češ, da z novimi predlogi ne bi bilo mogoče napredovati. —12.

vse one, ki so kritikovali nekatere uporabljene metode, se naj blagovolno obrniti na g. Focha in njegovega šefa generalnega štaba, ki sta, kakor je g. Poincareju gotovo znano, ne samo enkrat pravi živahno igrala sistem generala Degoutteja.

»Ouvree« dostavlja: Poincare je, kakor se spodobi, hvalil svojo politiko in zasedbo Poruhruja... Nam bi bilo v resnici ljubeše, sprejemati reparacije, ali na drugi strani se zadovoljujemo z njegovimi ugotovitvami.

»Echo de Paris« piše: Pravzaprav zahteva Francija v l. 1923, da se postavi — v njeno korist — obramba, ki je bila skozi dve stoletji v njeno škodo. Neizogibni poraz Nemčije v ruhrskem konfliktu bo tvoril višek francoske moči, in Francija bo padla mora iz tega potegniti čim več koristi.

»Matin« je mnenja, da je govor premaj prepolnil oblake. Kakor »Echo de Paris«, tako je tudi »Matin« najbolj zadovoljen s onim mestom govora, kjer se bavi Poincare z ukrepi, ki jih je Anglija podzvela v 18. stoletju proti Dunkerqueu. Treba bo slišati — pravi »Matin« — kako neki sodijo o tej proceduri oxfordski profesorji. Zanimivo bi bilo tudi izvedeti, kaj bo Lloyd George o tem predmetu napisal v svojem nedeljskem članku.

Vsi volilci, ki so glasovali za Narodno radikalno stranko, naj prijavijo v organizacijske svrhe svoje naslove glavnemu tajništvu NRS, Ljubljana, Wolfova ulica 1., I. nad. Krajevnim organizacijam, ki so to že storile, ni treba. Gl. tajništvo NRS.

— 10 moških in mešani zborov Emila Adamčiča na narodna besedila iz Strekleve zbirke. Izdala Zvezna tiskarna v Ljubljani. Skladatelj Adamčič nudi našim zborom s to zbirko krasno darilo. Njegovi bogati invenciji in melodiki se v vseh desetih pesmih pridružuje tudi kolikorotliko dražljiva harmonika, pa nikdar pretirana, tako, da bodo pevali in občinstvo nad njimi imelo veselje. Mešani zbor, »Ne maram tebe« zanje povsod, kjer ga živahno izvajajo, vzhvalo navdušenje. — Izdajo razpoložljive Zvezna tiskarna v Ljubljani. Naročajo prido in pošte!

— Stoletnica Podgrajskega v Novem Sadu. V spomin stoletnega rojstnega dne velikega slovenskega in splošno slovenskega književnika in znanstvenika, Kolarjevega učenca, bo prirejen v Novem Sadu slavnostni večer. Pri proslavi bodo sodelovala češkoslovaška kulturna društva.

— Nov Caruso? »Nuovo Paese« poroča, da žanje italijanski tenorist Giulio Crimi v Ameriki velikanske uspehe. Splošno se domneva, da bo on naslednik umrlega Carusa. Metropolitan-gledališče v New Yorku mu je baje ponudilo engagement za prihodno sezono.

— Amundsen iz Nome (Alaska) poroča, da je Amundsen odšel 13. aprila na saneh proti severnemu tečaju. Psi ga bodo peljali v Wau Wright, odkoder bo skakal po zraku dospeti na svoj smoter.

— Mednarodni shod duševnih delavcev. Dne 6. marca se je vršil na pariskih Sorbonni pod predsedstvom senatorja de Juvenela, ki je francoski odposlanik pri Društvu narodov, prvi mednarodni kongres zvez intelektualnih delavcev. Zastopanih je bilo 111 skupin in 18 različnih narodnosti, kjer pa pogrešamo Jugoslavije. Romak Colpus je obrazložil namen sestanka: ustvariti mednarodno zvezo duševnih delavcev, katerih položaj je danes žalosten. Francoska in angleščina sta jezika, v katerih bo shod izdelal pravila nove združbe. Govornik je slednje izjavil, da konfederacija šteje 123 pristašev v zbornici in 93 v zasedanju.

Gospodarstvo.

Nova gospodarska politika Rusije.

Kakor znamo, je sovjetska Rusija v polovici l. 1921 svojo novo gospodarsko politiko. Te politiki se je iz razumljivih razlogov posvetilo pri nas le malo pozornosti. V splošnem prevladuje pri nas mnenje, da se bo sovjetski teror, naslojen na neznatno manjšino in strojnice, slej ali prej zloj. Ker se to do danes še ni zgodilo, mislijo nekateri, da kapitalna Rusija (v zavesti svoje polomije) z novo gospodarsko politiko pred svetovnim kapitalizmom, najmanj pa da pomeni vse to sojetje sovjetov povratek k prejšnjim formam gospodarstva. Mnogo jla je, ki mislijo, da je l. 1921. inaugurirana gospodarska politika le zvita šahovska poteza moskovskih močkov: svet naj bi dobil nekoliko več okusa in volje, sklepati v Rusiji kupce. Ogromni zakladi da so bili vrženi le kot trnek, na katerem bi se nataknil inozemski kapital. Kadar bi pa inozemski kapital dvignil vse gospodarstvo, bi sledila druga izdala nasilne eksproprijacije.

Vzroki gospodarskega bankrota Rusije leže — dispozičija za polom je vsebovala že njena udeležba v štiriletni vojni — predvsem v nemiselnem uničevanju vseh gospodarskih virov s strani boljševikov, sledilci pa v ekstremno-komunističnih laboratorijskih poskusi novih »narodnih gospodarstev« sovjetske Rusije. To priključilo sovjetski krog brez pridržka.

Nova gospodarska politika Rusije je rezultat sledečih štirih razlogov:

1. Izjavitelj svetovne revolucije. Rusija je videla, da bo še dolgo obdana od kapitalističnih držav. Najti je morala primestni modus vivendi za sožitje s sosednjimi državami. 2. Prenehanje vojaških revolucijarnih napadov od zunaj in raznih zarot na notranj. Vojni komunizem s svojimi tisočimi potlaci je moral izginiti. Zadržila se je potreba, zbrati slabotne gospodarske sile k obnovitvenemu delu. Počasi je prišlo spoznanje, da je Rusija navezana na inozemske odjemalce njenih poljskih produktov, na drugi strani pa inozemstvo ne more biti brez obsežnih ruskih tržišč, vlad. česar bi utegnilo plodnosno uplivi na oživilje industrije in poljedelstva. Tretji razlog je bil blokada inozemstva. Četrta — morda celo glavni — razlog pa je bilo nezadovoljstvo kmetijskih mas, ki se je izražalo v stalnem revolucijarnem. Sovjeti so bili prisiljeni popustiti in tako je kmeti mogli zopet prodajati svoje prideleke.

Težko si je predstaviti, koliko administrativnega dela je dala nova gospodarska politika sovjetski upravi. Preje je bila vsaka trgovina prepovedana, naenkrat se je zopet smelo trgovati; valute skoraj niso

več poznali, sedaj so se na morali vzpostavili vsi čimistični finančni gospodarstva. Ni bilo davkov, ne najemnin, nihče ni plačal tramvajске ali železniške karte. Načela, ki so stala na glavi, so se morala postaviti na noge. Tembolj čudno pa je, da je na gospodarstvih razvalinah moglo vzkliti v tako kratkem času novo življenje.

Kaj je ostalo od komunizma? Ali med novo gospodarsko politiko Rusije in med gospodarsko politiko zapada obstoja vendarle principijelna razlika.

Država je izključni lastnik zemlje in vseh naravnih zakladov. Lastninsko pravo glede vseh javnemu blagru služočih institucij pa si je država v celoti — pridržala. To so javna prometna sredstva, železnice, banke, veleindustrija, banke in monopol na trgovino z inozemstvom. Država more te institucije za daljšo ali krajšo dobo dati v zakup. Ona postane zainteresirana v vseh industrijah. Kmetu daje zemljo v zakup, le-ta odplačuje z davki, vsa nova sezidana poslopja z inventarjem ter prideleki pa so last zakupnika ali koncesionarja. Zemljišča se torej ne morejo prodajati. V monopolu na zunanjo trgovino pa vidi Rusija sredstvo, s katerim se lahko brani pred možnim razvojem kapitalističnega inozemstva na polju trgovine, hkrati pa ji služi kot rezultatni ventil za vse narodno gospodarstvo.

Razumljivo je, da so razvoju teh načel še velike težkoče v napotju. Nova gospodarska politika se ne opira še na zrele izkušnje. Vidni znak te nezrelosti je davčni vlek, ki ga vrtilo do blaznosti. Gospodarsko stanje Rusije ni ravno rožnato, toda nova gospodarska politika sovjetoj je postala baza za nadaljna pogajanja z ostalim svetom. Nemčija, Anglija, Amerika itd. se že tiščijo okoli mize, kjer se bo odločalo o gospodarski usodi Vzhodne Evrope.

INDUSTRIJA.

× Razširitev obrata alpske montanske družbe. Alpska montanska družba v Avstriji je začela izdelovati vilake.

× Pomankanje premoga na Madžarskem. Po zasedbi Poruhraja po Francozih, je uvažala Madžarska premog iz Češkoslovaške, Romunije in Poljske. Ker pa madžarski devizni urad ni dal madžarskim nvoznikom premoga na razpolago deviz, ti niso mogli plačati svojih dolgov za premog v inozemstvu, radi česar so vsi inozemski rudniki ustavili nadaljnje dobave premoga na Madžarsko. Ta je navezana sedaj edinole na lastno produkcijo premoga, ko pa ne zadostuje za domače potrebe, radi česar bo zavladalo na Madžarskem v kratkem veliko pomankanje premoga.

× Novo gozdarsko podjetje v Avstriji. V Avstriji se je osnovalo z osnovno glavnico 300 milijonov kron novo podjetje pod imenom Holz- und Forstindustrie A. G., ki se bo pečalo z izkoriščanjem gozdov cerkvenih kapiteljev v Avstriji.

× Nova snov za pogon motorjev. Češkoslovaška Industrija Ipirita bo pričela z izdelovanjem nove snovi za pogon motorjev, ki se bo imenovala dynakol. To snov je uporabljata z velikim uspehom Nemčija in Francija ter baje zelo dobro služi svojem namenu.

× Troški organiziranja ruske industrije. Osrednji izvrševalni komite v sovjetski Rusiji je odobril Troške načrt organizacije ruske industrije. Po tem načrtu je potrebno tesno sodelovanje industrije z kmetiškimi delavstvom. Za rusko industrijo je pred vsem potrebno, da ji pride na pomoč tuj kapital, radi česar se odobravajo razne koncesije, mešane družbe in zakupne pogodbe z inozemskimi družbami (kapitalisti). Poleg tega povdarja Troški v svojem načrtu, da je zelo, zelo potrebno, da se izobrazi čim več gospodarskih strokovnjakov, ki bodo znali združiti materialne koristi proletarijata z nužnostjo, spraviti industrijsko produkcijo do najvišje produktivnosti.

TRGOVINA.

× 2 zagrebškega trga. Zagrebški trg je sedaj dobro obložen z ribami. Vlede padca vode je čas za ribolov zelo primeren. Stevilne ribe se pripelavale iz Donave v Savo. Cene ribam se gibljejo med 40 krojnami do 300 kron za kg. Na trg prinašajo ljudje že prvotno zelenjad. Jajca se prodajajo po 4-4.50 K komad. Posebno mnogo je na trgu jabolk iz Slovenije.

× Pravica prvenstva. Ministrstvo trgovine in industrije je odredilo, da se prizna predmetom industrijske svojine, ki bodo razstavljeni na ljubljanskem velesejmu od 1. do 10. septembra t. l., pravica prvenstva v smislu § 160 zakona o zaščiti industrijske svojine.

× Narasčanje žitnih cen na Madžarskem. Kljub temu, da se je po poročilih listov madžarska krona v Curlihu deloma popravila, še vedno rastejo cene žitu na Madžarskem. Madžarski trgovci namreč računajo s ponovnim padcem kreme ter radi tega že kalkulirajo s tem. Žitne cene, ki so se gibale pred tremi tedni še okoli 12.000 madžarskih kron, so potem narastle na 20.000 kron in sedaj že na 21.500 do 22.000 kron.

× Intervencije inozemskih bankov na Madžarskem. Inozemska poslanstva v Budimpešti dnevno intervenirajo pri madžarskem znanjem ministrstva radi poravnave terjatev, trgovskih in industrijskih krogov njihovih držav. Do sedaj so zahtevali te poravnave Poljska, Češkoslovaška, avstrijsko, italijansko, švicarsko, angleško in ameriško uplištvo.

× Točaji na novoizdani produkti bori dne 17. aprila 1923. Cene za 100 kg: pšenica bačka 450, ječmen bački 310, oves bački 292,50, koruza bačka 253, koruza sremška 265, rižol beli novi 470, moka št. 6 670, pšenica otrobi 153.

DAVKI — CARINE.

× Carinski nadavek v Avstriji znaša od 16. do 22. aprila 14.400 kron.

PROMET.

× Pojasnilo k tarifi za prevoz živih živali. Prometni minister je izdal pojasnilo k tarifi, ki se uporablja pri prevozu živih živali in sicer za svinčar, da se morajo take pošiljke pretovoriti na kaki vmesni postaji iz vagona ozkotirne železnice v vagon normalnotirne železnice ali obratno. V tem slučaju se računa vozarina po oni površini, ki je vzeta za osnovo v odpremi postaji.

× Zvišanje železničarskega tarifa v Nemčiji. Ker so stroški za vzdrževanje državnih železnic v Nemčiji mnogo večji, kakor pa dohodki, bo Nemčija v kratkem zvišala železniško tarifo.

× Poprava proge Oslje — Velika Požega. Prometno ministrstvo je odobrilo kredit po milijona dinarjev za popravo proge Oslje — Velika Požega.

× Reparacijske dobave za Vojvodino. Poštno ravnateljstvo za Vojvodino je te dni dobilo 20 modernih poštnih vagonov z električno razsvetljavo in posebnimi oddelki. Poleg tega je ravnateljstvo dobilo tudi tri železne konstrukcije za zgradbo poštnih barak ki se bodo postavile v Novem Sadu, Somboru in Velikem Bečkereku. Vse to je dobavila naša državi Nemčija na račun vojne odškodnine.

× Zvišanje dohodkov angleških železnic. Železniška statistika v Angliji izkazuje za leto 1922 za 1.600 funtov višje dohodek, kakor leta 1921 in za 55.600.000 funtov šterlingov zmanjšane izdatke.

DENARSTVO.

× Omejitve emisij bankovcev v Rusiji. Ljudski komisarjat za finance je predlagal, da se omeji izdajanje bankovcev. Mesečna emisija bankovcev ne sme presegati 30 milijonov zlatih rubljev po tečaju 1. Predvidena je nadaljnja omejitev emisije po preteku šestih mesecev. To omejitev je povzročila nova davčna in finančna politika, po kateri se smelo kretati emisije samo v mejah proračunskega primanjkljaja.

× Relacija poljskega goldinarja do poljske marke se je določila z 7500:1. Zlati zaklad norveške Narodne banke je znašal v pretečenem tednu 137,3 milijona norveških kron. V obdobju je samo 364,4 milijona kron bankovcev, dasi bi jih po statutu smelo biti 422,3 milijona kron. Rezerve banke znašajo 87,9 vloge 160,4 milijona kron.

× Čekovni promet pri čekovnih zavodoma v Zagrebu in Ljubljani ter pri poštni hranilnici v Sarajevu izkazuje v mesecu marca t. l. 274.990 vlog s prometom 978.616,701 dinarjev, 141.785 izplačil s prometom 966.836,006 dinarjev. Novih računov je bilo odprtih 164 in zatvorenih 16, lastnikov čekovnih računov je bilo koncem marca 8653. Stanje imovine je bilo koncem marca 204.798.575 dinarjev.

× Primanjkljaj francoskih državnih železnic. Francoske železnice so imele koncem leta 1922 1310 milijonov primanjkljaja, t. j. za 1671 milijonov manj, kakor leta 1921. Primanjkljaj državnih železnic znaša 430 milijonov, ostanek pa se razdeli na različne železniške družbe.

× Rusko zlato za Poljsko. Poljska je pred kratkim dobila iz sovjetske Rusije za 129.000.000 zlatih mark zlata. To zlato je pripadalo Poljski na podlagi v Ligi sklenjene mirovne pogodbe. Sovjetska Rusija mora izročiti Poljski še za 30 milijonov zlatih mark zlata.

× Češkoslovaško posojilo v Angliji. O likvidaciji drugega obroka češkoslovaškega posojila v Angliji v znesku 500 milijonov šterlingov se bodo vršila razpravljanja še ta mesec.

× Zvišanje plač državnih uradnikov na Madžarskem. Madžarski ministri svet je sklenil zvišati plače državnim uradnikom. Draginske doklade se zvišajo na 53 do 80kratno izmero osnovne plače. S tem korakom hoče vlada odpraviti nezadovoljnost ki se je pojavila vsled slabega gospodarskega stanja med uradniki. Istočasno pa bo vlada reducirala državno uradništvo za 20 odstotkov.

× Za izboljšanje madžarske krome namerava najeti madžarska vlada 12 milijonov švicarskih frankov posojila ter se že vodilo zadevna pogajanja s švicarskimi bankami.

DOBAVE.

× Dobava raznovrstnega materiala. Pri direktni državnega posestva »Belle« v Kneževu (Baranin), se vrši dne 15. maja t. l. ofertalna licitacija glede dobave raznovrstnega materiala. Pogoji in seznam materiala za to dobavo so v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom proti vplačilu na razpolago.

× Dobava karbojne raztopine in kalijevega mila. Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se vrši dne 2. maja t. l. ofertalna licitacija glede dobave 5.000 kg karbojne raztopine in 1.000 kg kalijevega mila. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Glavni urednik: Ivan Podržaj.

Odgovorni urednik: Miha Gaberšek.

Last »Zvezne tiskarne« v Ljubljani.

Emil Gaberšek:

Akt štev. 113.

Roman.

(Nadaljevanje.)

V svojem življenju je srečal toliko baronov, ki so skromno živeli, toliko knezov, ki so živeli samo od dobičlih igr, da ni več verjel v sijaj plemstva. On sam je tolikokrat stradal, užival toliko zaničevanja, da se je hotel maščevati. Po sramotni mladosti je hotel živeti v starosti čast.

Preteklost ga je malo brigala. Zadosti dobro je poznal svet, da je vedel, da bodo njegovi nekdanji znanci umolkili pred njegovim bogastvom. V hotelu Louvre sta se oba zaveznika prvič sestala: sestanek je bil zelo voharen.

Raoul kot praktičen človek je trdil, da naj se zadovoljita s tem, kar sta dosegla in se je upiral nadaljnim lopovščinam.

»Kaj nama še manjka?« je rekel svojemu stricu. »Več kakor en milijon imava, deliva sedaj in boddva zadovoljna. Srečo sva imela, ne skušajva usode.«

Ta zmernost Louisu ni bila všeč.

»Res je, da sem bogat,« je zavrnil Raoula, »toda jaz hočem več. Bolj kot kedaj želim, da bo Madelajna moja žena. Prisegel sem, da mora biti moja. Prvič jo ljubim, potem pa, če sem v tako bliznjem sorodstvu z enim najbogatejših bankirjev, zavzemam tudi odlično meto.«

»To je zelo nevarno, stric. Madelajna ti je lahko usodna.«

»Lepo! Ravno ta nevarnost mi ugaja. Jaz bom delil s teboj, toda šele oni dan po moji poroki z Madelajno. Ti dobiš njeno doto.«

Raoul je molčal. Clameran je imel denar, on je obvladal položaj.

»Ali pa si že premislil, kako boš razložil ljudem, da si prišel do tega novega premoženja? Pri Fauvelovih vedo, da živi v Clameranu neki gospod de Clameran, ki ga ti, po tvojih lastnih besedah, ne poznáš, ki pa ima pri bankirju shranjen denar. Če nastopiš sedaj naenkrat kot njegov dedič, kako si bodo to razložili?«

Louis je zmajal z ramo.

»Ti si tako pameten, ljubi moj, da niti najbližnjega ne vidiš.«

»Pa mi vendar povej...«

»To je prav enostavno. Za bankirja, njegovo ženo in Madelajno je Clameran iz Olorona postranski sin mojega očeta, torej moj brat, rojen v Hamburgu in za časa emigracije priznan. Ali ni popolnoma naravno, da je hotel rodbino obogatiti? Jutri poveš to svoji častiti materi.«

»To je drzno.«

»Zakaj?«

»Lahko poizvedujejo.«

»Kdo? Bankir? Zakaj? Kaj mu je mar, če imam postranskega brata ali ne? Jaz podedujem, moje zahteve so v redu, on mi izplača denar in stvar je končana.«

»Za njega seveda...«

»Mar misliš, da bosta gospa Fauvel in njena nečakinja poizvedovali? Zakaj? Ali kaj slutita? Ne. In poleg tega jih lahko spravi najmanjši poskus v zadrego. Celo ko bi vedele za najine skrivnosti, se jih ne bojim, oni jih ne moreta izbrabiti.«

Raoul je premišljeval, a ni mogel najti ugovora.

»Dobro, storil bom, kar mi ukažeš; sedaj pa ne smem več računati na denarno pomoč g. Fauvel.«

»In zakaj ne, če smem vprašati?«

»Ej, sedaj, ko si ti bogat, stric...«

»Kaj stori to?« je vzkliknil Louis. »Ali misva sprta, ali nisi pripovedoval zadosti iz mojega življenja, da imaš pravico odklanjati mojo pomoč? Pojdi, jaz sem vse premislil, in ko ti bom razložil svoj načrt, boš tudi mojega mnenja. Posrečiti se nama mora.«

»Povej vendar enkrat svoj načrt,« je vzkliknil Raoul nestrpno.

»Premisliva še enkrat vse od početka: Najprej sem prišel h gospe Fauvel, ne da ji zakličem: Denar ali življenje! kar bi ne pomenilo mnogo, marveč: Denar ali čast! To je bilo hudo. Pripravljen sem bil, da ji vzhudim s tem največji gaus.«

»Gaus je še premalo.«

»Vem. Potem sem postavil pred njo tebe, ki sem te iskal in našel. Nočem te hvaliti, toda pri prvem nastopu si imel velik uspeh. Ko sta se prvič sestala, sem bil, kakor veš, skrit za vrati, naravnost mojstrsko si nastopil. Komaj te je zagledala, že te je ljubila. Samo ena beseda, in ti si imel njeno srce.«

»In brez tebe...«

»Pusti me, da izgovorim. To je bilo prvo dejanje najine komedije. Potem drugo dejanje. Tvoje neumnosti, tvoji izdatki, tvoja razuzdanost bi rekli, vse to je najino razmerje izpremenilo. Gospa Fauvel te ni prenehala ljubiti, saj si Gastonu tako podoben, — a bala se te je, da se je zopet vrnila k meni in me prosila pomoči in podpore.«

»Uboga žena!...«

»Pri tej priliki sem zelo pametno nastopal, to moraš priznati. Bil sem hladan, očetovski, kakor stric, ogorčen in vendar ginjen. Stara poštenost Clameranov je bila lepo slišati v mojih besedah. Kakor

se spodobi sem obsojal tvoje kaznjivo početje. Ta čas sem zmagoval jaz na tvoje stroške. Gospa Fauvel je izpremenila svoje mnenje o meni, sedaj me je ljubila in spoštovala in mi je bila hvaležna.«

»Časi so minili.«

Louis se ni zmenil za Raoulove ironične besede.

»Sedaj pridemo k tretji izpremembi, ko bi naju gospa Fauvel pod vplivom Madelajninih nasvetov skoraj sodila po najini pravi vrednosti. Jaz se ne motim. Oba naju je zaničevala ter se je naju bala. Da te ni z ono dušo sovražila, čuješ Raoul, je to pripisati samo dejstvu, da vsebuje materialno srce zlasti v takem položaju velike zaklade odpustčanja in potrpljenja, tako da bi jo mogel Bog sam zavladati zato. Mati pač lahko svojega sina ljubi in zaničuje obenem.«

»To sem moral tudi občutiti, tako da me je celo ganilo.«

Premog, cement in strešna opeka

stalno v zalogi

H. Petrič, Ljubljana,

Dmajska cesta 33. — Tel. 356. Skladišče »BALKAN«.

L. Mikuš Ljubljana,

Mestni trg 15

izdelovatelj

dežnikov

Na drobno! Na debelo!

Zaloga

sprehajalnih

palic.

Popravila točno in solidno.

MALI OGLASI.

Cena oglasa od 20 besed Din 5.—; vsaka nadaljnja beseda 25 para.

z davčino vred.

Inteligenten uradnik.

mlad, se želi v svrhu skupnih interesov in konverzije seznaniti s razne tako gospodarsko. Dopolne se prost pod »IZLETI« na pošto Ljubljana.

Mladenec.

inteligenten s točnim znanjem poljske slovenščine in nemščine tudi francoskega in srbsko-hrvatskega jezika, se išče za večji zavod. Oferte pod »Uradnik« na upravo lista.

Višji uradnik z bančno

praksjo, ki pozna slovensko, srbsko, nemško, italijansko, francosko, angleško, ameriško knjigovodstvo, želi večernega zaposlenja. Ponudbe pod »Za poslenje« na upravo J. N.

Dobro postreznico

za čas od 7. /, jutraj do 8. pop 150 manjša družina na Prulah. Plača po dogovoru. Naslov pri upravi lista.

V Ameriko!

Iščem sopotovalca za severno Ameriko za mesec junij. Ponudbe pod »Pogumen«, gl. pošta Ljubljana.

Zamenja se parcela

860 m², na periferiji mesta za malo hišo — enodružinsko stanovanje. Ponudbe pod »mala hiša« na upravo J. N.

Lepo vilo.

srednju, bi kupilo na pruzi Ljubljana-Jesenice. Ponudbe na upravo J. N.

Cebulček nam preostaja

ter ga nudimo po znatno nižji ceni. Trgovina s semenom Sever & Komp., Ljubljana, Wolfsova ulica 12.

Zastopnik raznih tvrdk.

ki potuje redno po vsej Sloveniji, želi še kakšno ugodno zastopništvo konsumne vrste. Ponudbe na upravo pod »Zastopnik 4«.

Soba s kuhinjo

ali nemeblovanu sobo s posebnim vhodom išče za takoj uradnik. Ponudbe pod »Nagrada« na upravo lista.

Stanovanje.

tri ali štiri sobe in priključne v sredini mesta se išče. Ponudbe s ceno na upravo pod »Stan«.

Išče se

ena ali dve sobi

meblirani ali nemeblovan v sredini mesta za boljšega gospoda. Ponudbe na upravo lista pod »Soba«.

POZOR!

Sprejemam naročila za

nove odeje

kakor tudi vsa popravila! Naslov v upravi lista.

I. JAX & SIN

LJUBLJANA, Gospodarska cesta

priporočila svojo bogato zalogo:

Pisalnih strojev »ADLER«

Sivalnih strojev

za rodbino in obrt

Voznih koles

Styria — Dürkopp,

Orožno kolo (Waffenrad)

Ceniki zastoj in franko.

Zaloga klavirjev in pianinov

najboljših tovarov: Bösendorfer, Czapska, Ehrbar,

Behneighofer, Original, Stiglitz & Co.

JERICA HUBAD, roj. Dolenc, LJUBLJANA, Bilirjeva ul